

MIDA KINKIDA BUDISTILE PÜHADE AJAL?

Jõulud on paljude jaoks oodatud aeg, sest just siis hakkavad inimesed rohkem tähelepanu pöörama sellistele universaalsetele väärtustele, nagu austus, hoolivus, armastus, kaastunne, sõbralikkus ja koosrõõmustamine.

Kuna jõulude ajal tähistatakse Jeesuse sünni (kuigi Jeesuse sünni täpne päev ja kuu on teadmata), siis peetakse jõule üldiselt kristlikuks pühaks. Kui vaadata aga ajalugu, siis näeme, et jõulud kasvasid välja paganlikust pööripäeva tähistamisest ja nii kuusepuu tupp toomine ning ehtimine kui ka kingituste jagamine on kristluses suhteliselt hiline tava.

Terve detsembrikuu tähistatakse ka budistide seas olulist *bodhi*-päeva ehk Buddha virgumise päeva – seda juba üle 2500 aasta. Samasuguse värvilise valgustusega, mida kristlased kasutavad kuusepuul, ehitakse detsembris budistlikes kodudes viigipuu (ehk kummipuu) – või siis kuusepuu, sõltub sellest, mida üks või teine pere eelistab.

Kas ka budistile võib midagi kinkida?

Jõulude ajal on saanud kombeks teha kingitusi. Kinkimine on budistliku praktika üks osa, mis on budismis tuntud kui daana (paali k *dāna* ‘almuste jagamine, lahkus, heldus, heategevus, annetus’). Budistid on samasugused inimesed nagu kõik teisedki. Kingituste tegemine on budismis igati sobilik, kuna see arendab isetut lahkust ja headust ning maisest loobumist – omadusi, mille arendamine on budistile väga tähtis.

Ahnus on vaesestamine, lahkus rikastamine

Daana jagamine kui lahkuse arendamine on budistile virgumise teel oluline tegur. See puhastab meelt, mis juhib järgmise uuestisünni kõrgematesse olemasoluvaldadesse.¹ Ka helduse üle mõtlustamine (*cāgānus-sati*) aitab meelel saada vabaks ahnusest, aplusest, omakasupüüdlusest ja täitmatust saamahimust.

Heldus on ihmuse vastand. UNICEFi andmetel sureb iga päev umbes 29 000 last nälja, janu ja arstiabi puuduse või muu põhjuse tõttu, mida oleks võimalik ennetada.² Kuigi maailmas leidub piisavalt toitu ja puhast vett kõikide jaoks, on ahnus see, mis ei luba neid ressursse puudust kannatavatele lastele jagada. Lahkus ei suudaks iialgi põhjustada midagi nii ränka. Lahkus on omane õnnelikele, suuremeelsetele ja üllastele inimestele.

Mida oleks sobilik kinkida bhikkhule?

Budismis on kõige suuremaks kingituseks bhikkhu ehk Buddha munga vastuvõetud daana sangale (*sanghika dāna*), mis loob võrreldamatu pälvimuse. Kui soovitakse kinkida midagi bhikkhule, siis selleks on sobilikud söök, vesi, rüü, sõiduk, vanik, lõhnasalv, ravimid, peavari, istumis- ja magamistarbed, valgusti ning eluase puhkamiseks ja mõtlustamiseks.³ Buddha on öelnud, et almustoidu annetamine bhikkhule toob inimesele pärast uuestisündi ilu, õnne, jõudu ja intelligentsust.⁴

Raha annetamisel Buddha munkadele on vaja teada, et kümnes ettekirjutus keelab bhikkhudel vastu võtta kulda ja hõbedat (keeld ei hõlma nn vaskraha ehk väiksemaid summasid). Theravaada bhikkhud, kes järgivad Buddha originaalõpetust, keelduvad raha vastu võtmast. Kes aga soovib, võib enda kanda võtta bhikkhu õpingute, reisimise jm tegevusega seotud kulud – sõltub, mida bhikkhu hetkel vajab. Ka võivad Buddha õpetuse kohaselt⁵ ilmikud hoiustada bhikkhule mõeldud raha. Kui annetaja teab, et bhikkhul on hetkel kõik vajalik olemas, kuid soovib siiski annetada, võib ta bhikkhule mõeldud raha anda bhikkhu abilise (*kappiya karaka*) kätte, lausudes: „Me usaldame selle raha Sinu sobilikule abilisele Sinu uute ettevõtmiste heaks kui sobiliku ja lubatud tarbeeseme. Kui Auväärsel peaks tekkima ükskõik mis vajadus, palun anna sellest teada oma abilisele.“

Sobimatu daana on joovastavate ainete kinkimine, kutse osaleda pidustusel, kus tantsitakse, lauldakse, tarbitakse alkoholi jms, seksuaalpartneri pakkumine ja teadvust mõjutavate asjade (nipsasjakesed, ehted, maalid, ruumikaunistused jms), kinkimine.

¹ AN 7.49; MN 41.

² UNICEF 2015. Goal: Reduce child mortality. www.unicef.org/mdg/childmortality.html.

³ AN 8.35.

⁴ A.III.42.

⁵ VI.34, 21.

Mida kinkida aga budistile?

Kink võib olla kas materiaalne või spirituaalne. Kolm põhilist daana liiki budismis on materiaalsete asjade kinkimine, kartmatuse kinkimine ja õpetuse kinkimine.⁶

Materiaalse asja kinkimine on tavapäraseim, kuid kindlasti ei peaks kingituse valimine saama stressi allikaks. Budistlikus kontekstis pole oluline niivõrd kingi materiaalne väärtus või originaalsus, kuivõrd kinkimise akt ise. Kink ei peaks olema ajendatud mingist reklaamist või kampaaniast, vaid järgima saaja vajadusi, tulema südamest ning väljendama austust.

Kui me soovime kinkimisega arendada isetust, kaasrõõmu, võrdset suhtumist ja kaastunnet, võime näiteks minna verd annetama – selline jõulukink pole küll tavapärane, kuid sellise annetusega võime kinkida kellelegi elu. Ka heategevusorganisatsioonide (nagu nt UNICEF) jõulukaartide või meenete ostmisega saame toetada puudust kannatavaid lapsi või peresid. Samuti võime pakkuda ennast appi lastekodusse või mõnda hooldusasutusse – isetut headust saame jagada väga mitmel moel.

Kartmatuse kinkimine on budismis daana liik, milleks on kindluse ja turvatunde kinkimine. Siia kuulub teiste aitamine ja psühholoogiline toetamine, sh elus loomade, kalade või lindude ostmine nende vabastamise eesmärgil.

Õpetuse kinkimine on vaimne kingitus. Buddha on öelnud, et dhamma kink ületab kõik teised kingid.⁷ Dhamma kingi alla kuulub nt *Tipiṭaka*'s toodud Buddha õpetuste kinkimine, mõtlustamise õpetamine jms.

Budismis on oluline, et kinkimine võrsuks oskuslikust (*kusala*) mõtlemisest, st et meie soov oleks vaba kadedusest, vihast ja meelepettest (*lobha, dosa, moha*). Kuigi ka kingituse ese ning suurus mõjutavad meie karmat, pole see niivõrd oluline kui kinkimise taga olev isetu soov ning siiras kinkimise rõõm. Oluline on, et daana oleks antud heas usus, austusega, sobival moel, tagamõtteta ja nii, et see ei kahjustaks kellegi väarikust.

Buddha on õpetanud, et kinkimisega loodud karma sõltub ka vastuvõtjast. Kõrgeim daana vastuvõtja on virgunu, kellele järgneb bhikkhu ja seejärel kahanevas järjekorras inimene, kes on vaimsel teel saavutanud teatud meeleseisundi, vooruslik tavainimene, mittevooruslik inimene ja loom. Kui meie kingitus tuleb puhtast südamest ja selle saaja on vääriline, siis puhastab meie kink nii meie enda kui ka kingituse vastuvõtja meelt.

⁶ A.i.9; It.98.

⁷ Dhp.354.

Kui inimene soovib daanat annetades, et ta peale surma sünniks uuesti teatud kohas või saaks vastutasuks midagi ihaldatavat, siis selle soovi täitumine sõltub siiski inimese vooruslikkusest (*sīla*) ja meele arendamisest (*bhāvanā*). Sestap on Buddha õpetuse kohaselt oskuslik kinkida ilma tagamõtteta, isetult, puhtast südamest.

Lahkus on universaalne

Lahkus ja materiaalsest lahtilaskmine on kõikides vaimsetes praktikates tunnustatud kui üks oluline voorus, millega kaasneb ihast ja ahnusest vabanemine. Lahkuse mõju on universaalne ja igavene: näiteks söök, mida me jagame, on ajutine, kuid lahkuse järjepidev arendamine muudab meele igaveseks. Nii teeb lahke kinkimine – sõltumata sellest, kas kinkijaks on ateist, kristlane või budist – inimese lahkemaks, kaastundlikumaks, hoolivamaks, sõbralikumaks ja vähem isekamaks.

Rahuküllaseid jõule ja isetut kinkimisrõõmu!

Ṭhitañāṇo Bhikkhu
Tallinn, 23.12.2016

Loe lisaks: „**Kas budistid tähistavad jõule?**“ <http://www.sangha.ee/huivitavat-lugemist>